

واکاوی افت تحصیلی دانش آموزان ابتدایی با تأکید بر آموزش مجازی برنامه شاد در پاندمیک کرونا

تکتم سادات جعفر طباطبایی*

الهه سرفرازی**

شیوع بیماری کرونا نگرانی‌های جدی برای سیستم‌های آموزشی جهانی ایجاد کرده است که در این بین دانش آموزان دوره ابتدایی و والدین آن‌ها با چالش‌ها و مشکلات بیش‌تری در آموزش مجازی روبرو بودند و به همین خاطر لازم است عواملی که باعث افت تحصیلی این دانش آموزان شده است مورد بررسی قرار گیرد بنابراین هدف از پژوهش حاضر، واکاوی علل افت تحصیلی دانش آموزان با تأکید بر آموزش مجازی برنامه شاد در پاندمیک کرونا با روش پژوهش کیفی از نوع تحلیل تماتیک بوده است. جامعه پژوهش شامل والدین دانش آموزان دوره ابتدایی استان خراسان جنوبی که با روش نمونه‌گیری هدفمند انتخاب و در نهایت داده‌ها با ۳۶ نفر از آن‌ها به اشباع رسید. ابزار گردآوری داده‌ها در این پژوهش به دلیل جدید بودن موضوع و فقدان نظریه کافی در خصوص موضوع پژوهش مصاحبه‌های اکتشافی نیمه ساختاریافته بود. بعد از جمع‌آوری داده‌ها به تجزیه و تحلیل آنان به روش اشتراوس-کوربین پرداخته شد. از بین مفاهیم استخراج شده ۵۵ کدباز که در ۱۱ کدمحوری و ۳ کد انتخابی (علل زمینه‌ای، علل تربیتی و علل آموزشی) طبقه‌بندی شدند به دست آمد. جهت بررسی روایی کدگذاری‌ها از توافق تخصصی متخصصان در مورد فرآیند و ساختار کدگذاری‌ها و جهت بررسی پایایی آن با استفاده از فرم ارزیابی فرآیند و ساختار کدگذاری نهایی از روش توافق بین ارزیاب‌ها استفاده شد که در نهایت ضریب ارزیاب‌ها ۰/۹۰ به دست آمد. یافته‌ها بیانگر این می‌باشند که در یک نگاه کلی افت تحصیلی معضل چندجانبه‌ای است که شیوه‌های پیشگیری از آن نیز چندجانبه و نیازمند همکاری و آگاهی مستمر والدین، مربیان و دانش آموزان از یک‌سو و برنامه‌ریزی‌های مسئولان آموزش و پرورش از سوی دیگر است.

واژگان کلیدی:

افت تحصیلی، آموزش مجازی، برنامه شاد، پاندمیک کرونا.

* عضو هیئت علمی و استادیار گروه روانشناسی، واحد بیرجند، دانشگاه آزاد اسلامی بیرجند خراسان جنوبی، ایران
** دانشجوی دکتری تخصصی روانشناسی تربیتی، دانشگاه آزاد اسلامی بیرجند خراسان جنوبی، ایران

نویسنده مسؤول یا طرف مکاتبه: تکتم جعفر طباطبایی toktamtabatabaee@yahoo.com

مقدمه

کاهش عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان یک نگرانی برای آموزش و پرورش هر جامعه‌ای است (Young et. al., 2018). در چند دهه اخیر پیشرفت چشمگیری در زمینه گسترش دسترسی به امکانات آموزشی وجود داشته است اما هم‌چنان دست‌آوردهای دانش‌آموز کم و دانش‌آموزان دچار افت تحصیلی شده‌اند (Shaturaev, 2021). در این بین در دو سال اخیر با فراگیری بیماری همه‌گیر COVID-19، دانش‌آموزان و افراد مرتبط با این قشر در سراسر جهان با چالش‌های بیش‌تری به خاطر تغییر یادگیری سنتی به یادگیری آنلاین مواجه شده‌اند (Lee et. al., 2021). به دلیل تعطیلی مدارس، دانش‌آموزان به یادگیری آنلاین روی آورده‌اند و همین شرایط آموزش مجازی بر انگیزه دانش‌آموزان به ویژه دانش‌آموزان دوره ابتدایی برای ادامه یادگیری نیز تأثیرات فراوانی گذاشته و باعث افت تحصیلی در آن‌ها شده است (Marler et. al, 2021)

بنابراین تغییر به سمت یادگیری آنلاین بر نگرش دانش‌آموزان نسبت به یادگیری، انگیزه یادگیری و عملکرد تحصیلی تأثیر گذاشته و در نهایت باعث افت تحصیلی شده است (Aguilera-Hermida, 2020؛ Tan, 2020). مطالعات مقدماتی که اثرات آموزش آنلاین را بررسی کرده‌اند تصویری منفی از این مدل آموزش نشان دادند که تأثیر مخربی بر عملکرد تحصیلی و رفاه دانش‌آموزان داشته است (Spitzer & Musslick, 2021) و به عنوان نمونه نمرات امتحانات ملی در هلند پس از تعطیلی مدارس در مقایسه با سال‌های قبل، سه درصد کاهش یافته است (Engzell, Frey & Verhagen, 2020). مطالعه دیگری که شامل دانش‌آموزان در آلمان بود گزارش داد که زمان صرف شده در تلویزیون، بازی‌های رایانه‌ای یا رسانه‌های اجتماعی بیش از یک ساعت در روز افزایش داشته در حالی که زمان مطالعه به دلیل تعطیلی مدارس به نصف کاهش و همین امر باعث کاهش قابل توجهی در یادگیری مبتنی بر برنامه درسی و عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان شده است (Wößmann et. al., 2020).

هم‌چنین مطالعاتی در زمینه علل کاهش افت و انگیزه تحصیلی دانش‌آموزان نیز انجام شده است به طور نمونه منفرد سرخ رو (Monfared Sorkhrood, 2020) در مطالعه‌ای با عنوان واکاوی عوامل ایجاد افت و شکست آموزشی دانش‌آموزان کشور و ارائه راهکارها (با تأکید بر نقش خانواده) به روش

کتابخانه‌ای نشان دادند که یکی از مهم‌ترین عوامل افت تحصیلی شرایط و ویژگی‌های خانوادگی است که سبب بروز و ظهور افت تحصیلی می‌شود زیرا خانواده یک نهاد اجتماعی کوچک است که اولین کانون تربیتی به حساب می‌آید و دانش‌آموز مقدار قابل توجهی از وقت خود را در آن می‌گذراند. طلعتی و همکاران (Talaati et.al., 2019) در مطالعه‌ای تحت عنوان واکاوی عوامل مؤثر بر افت تحصیلی هنرآموزان نشان دادند که عوامل فردی، خانوادگی، آموزشی و اجتماعی و فن‌آوری‌های نوین هر کدام در افت تحصیلی هنرجویان نقش بسزایی دارند. شریفی علون آبادی و همکاران Sharifi Alounabadi (et.al., 2016)

در مطالعه با عنوان تحلیل پدیدارشناسانه عوامل مؤثر در افت انگیزه تحصیلی در دانش‌آموزان مدارس متوسطه نشان دادند که انگیزه تحصیلی دانش‌آموزان دبیرستانی تحت تأثیر عوامل مختلفی از جمله عوامل فردی، خانوادگی، آموزشگاهی، فن‌آوری‌های نوین ارتباطی و عوامل اجتماعی قرار می‌گیرد. الزوی و یونس (Al-Zoubi & Younes, 2015) در پژوهشی نشان دادند که استفاده از روش‌های سنتی به جای استفاده از روش‌های نوین تدریس و همچنین روابط ضعیف بین معلمان و دانش‌آموزان که فضای آموزشی بی‌احترامی ایجاد می‌کند منجر به عدم استقبال دانش‌آموزان از فرآیند یادگیری می‌شود. همچنین در یک مطالعه، والدین دانش‌آموزان کلاس‌های اول تا نهم در ایتالیا و پرتغال در مورد انگیزه تحصیلی فرزندان خود گزارش دادند که انگیزه دانش‌آموزان در هر دو کشور از زمان ظهور همه‌گیری COVID-19 کاهش یافته است (Zaccoletti et. al., 2020). بر اساس مطالعات انجام شده می‌توان استنباط کرد که افت تحصیلی از مباحث مورد توجه می‌باشد که در چند سال اخیر ذهن مسئولین نظام آموزش و پرورش را به خود مشغول نموده؛ اما با این وجود مطالعات مناسبی که بتوانند گویای علل بی‌انگیزگی و افت تحصیلی دانش‌آموزان ابتدایی از منظر خود دانش‌آموزان در دوران بیماری کووید-۱۹ باشد انجام نشده است. همچنین بیش‌تر متون مربوط به عملکرد تحصیلی در طول بیماری کووید-۱۹ بر روی دانش‌آموزان دوره متوسطه و دانشگاهی انجام شده است و اطلاعات کمی در مورد تأثیر آموزش مجازی بر افت تحصیلی دانش‌آموزان ابتدایی به طور خاص وجود دارد و خلأ مطالعاتی چشمگیری در این زمینه احساس می‌شود.

بنابراین از آنجایی که دانش‌آموزان دوره ابتدایی، اساس تعلیم و تربیت دوره‌های بعدی می‌باشد و این دوره حساس‌ترین و مهم‌ترین دوره تحصیلی دانش‌آموزان است بررسی عوامل افت تحصیلی در بین

دانش‌آموزان ابتدایی به ویژه در شرایط آموزش مجازی حائز اهمیت فراوانی می‌باشد که بدین سبب پژوهش حاضر در راستای پاسخگویی به این سؤال پژوهشی است که علل افت تحصیلی دانش‌آموزان با تأکید بر آموزش مجازی برنامه شاد در پاندمیک کرونا کدامند؟

روش

روش پژوهش از لحاظ هدف، کیفی از نوع تحلیل تماتیک بود که اطلاعات به روش تحلیل مضمون با مصاحبه نیمه ساختاریافته گردآوری شد. در واقع ماهیت پژوهش، اکتشافی - بنیادی است و جامعه آماری شامل کلیه والدین (پدر یا مادر) دانش‌آموزان ابتدایی استان خراسان جنوبی بودند. معیار تعیین حجم نمونه، اشباع داده‌ها بود بدین صورت که با رسیدن مصاحبه‌ها به ۳۶ نفر، اطلاعات جدیدی به دست نیامد. ملاک‌های ورود شامل: والدینی که دارای کودکان دبستانی، داشتن حداقل تحصیلات دیپلم و فرزندشان دارای اختلالات یادگیری نباشد. عدم علاقه و انصراف از همکاری نیز به عنوان ملاک خروج از پژوهش در نظر گرفته شد. مصاحبه‌ها با سؤالات اولیه درباره اطلاعات فردی و صحبت درباره علل افت تحصیلی آغاز و به منظور رفع ابهامات و عمق بخشیدن به پاسخ‌ها، بر اساس پاسخ‌های مصاحبه‌شوندگان، سؤالات کاوشی پیگیری‌کننده پرسیده شد. سؤالات اصلی پژوهش از پیش طراحی شده و هم‌چنین در حین مصاحبه به توجه به نوع پاسخ مشارکت‌کنندگان سؤالات جدید مطرح شد. نمونه‌ای از سؤالات مصاحبه‌ها شامل این موارد بود:

- آیا افت تحصیلی در دانش‌آموزان قبل از بیماری همه‌گیر کووید-۱۹ وجود داشته است و به نظر شما علت آن چه بوده است؟
- آیا دانش‌آموز شما در آموزش مجازی دچار افت تحصیلی شده است؟ علل آن چه بوده است؟

مصاحبه‌ها با هماهنگی قبلی در واتساپ انجام شد به طوری که مشارکت‌کنندگان بتوانند با آرامش، تجارب خود را بیان نمایند که برحسب تمایل شرکت‌کنندگان، هر کدام از مصاحبه‌ها بین ۲۰ تا ۴۰ دقیقه به طول انجامید. متن مصاحبه با رضایت شرکت‌کنندگان ضبط و سپس تایپ و کدگذاری شد. تحلیل داده‌ها با استفاده از روش تحلیل مضمون به روش استراوس-کوربین انجام شد. اعتبارسنجی داده‌ها با روش خودبازبینی محقق و قابل اعتماد بودن (کدگذاران مستقل)، توسط چهار دانشجوی دکترای

روان‌شناسی تربیتی و روش دریافت بازخورد از مشارکت‌کنندگان انجام شد. پژوهشگر در راستای دستیابی به دقت، استحکام و اطمینان از مقبولیت مدل ارائه شده، به صورت رفت و برگشتی و بازنگری مکرر داده‌ها را تحلیل نمود و سپس در اختیار ۳ نفر از معلمان دوره ابتدایی قرار گرفت تا صلاحیت و انطباق یافته‌ها بررسی شود. کارشناسان کدهای هر طبقه را به عنوان مفهوم مرتبط با علل افت تحصیلی در آموزش مجازی دانش‌آموزان ابتدایی تأیید کردند و با معیار توافق ارزیابان، اعتبار یافته‌ها حاصل شد. هم‌چنین برای تأیید روایی، دقت و اطمینان‌پذیری یافته‌ها در مرحله از انجام مصاحبه، پژوهشگر برداشت خود از صحبت‌های شرکت‌کنندگان را بیان می‌نمود تا اطمینان حاصل شود به خوبی متوجه منظور افراد شده است. ملاحظات اخلاقی در این پژوهش رعایت شده است و مصاحبه‌ها با کسب اجازه و رضایت مصاحبه‌شوندگان ضبط شد. هم‌چنین به افراد اطمینان داده شد که نام و اطلاعات آنان محرمانه خواهد ماند.

یافته‌ها

ویژگی‌های جمعیت شناختی نشان داد که ۴۰ درصد والدین دانش‌آموزان پسر و ۶۰ درصد والدین دانش‌آموزان دختر، ۶۰ درصد دانش‌آموزان در ابتدایی دوره اول و ۴۰ درصد دانش‌آموزان در ابتدایی دوره دوم، ۴۰ درصد والدین دارای تحصیلات دیپلم و ۵۰ درصد کارشناسی و ۱۰ درصد کارشناسی ارشد و دکتری بودند. نتایج جدول ۲، کدهای باز، محوری و انتخابی مرتبط با عوامل افت تحصیلی دانش‌آموزان ابتدایی در آموزش مجازی را نشان می‌دهد که به شرح ذیل بیان می‌شود:

جدول ۱- استخراج کدهای محوری و انتخابی بر اساس کدهای باز

کدهای انتخابی یا گزینشی	کدهای محوری	کدهای باز
علل زمینه‌ای	مشکلات فضای مجازی	استفاده از بازی‌ها و برنامه‌های آنلاین به بهانه درس خواندن
		استفاده طولانی مدت از گوشی همراه
		نصب بازی‌های اینترنتی در کنار درس خواندن
		امکان دسترسی به شبکه‌های مجازی و اینترنتی

<p>عدم رسیدگی به تکالیف و درگیر بودن در شبکه‌های اجتماعی</p> <p>جواب سؤالات را در اینترنت جستجو کردن</p> <p>کپی کردن جواب سؤالات در شبکه‌های اجتماعی از دوستان خود</p> <p>وابستگی شدید به استفاده از شبکه‌های اجتماعی</p> <p>دیدن فیلم و گوش دادن به موسیقی به جای درس خواندن</p> <p>دنبال کردن موضوعات غیردرسی در فضای مجازی</p> <p>عضویت در کانال‌ها و گروه‌های همکلاسی‌ها</p>	
<p>نداشتن تعامل با همکلاسی‌ها و همسالان</p> <p>نداشتن تعامل دیداری با معلم</p> <p>عدم وجود فعالیت‌های گروهی</p>	<p>عدم تبادلات تحصیلی</p>
<p>مشکلات برنامه شاد</p> <p>به روز نبودن مطالب کتب درسی</p> <p>عدم تطابق محتوا و شیوه‌های تدریس با دانش‌آموزان امروزی</p> <p>کاربردی نبودن مطالب کتب درسی</p> <p>سخت شدن مطالب درسی نسبت به سال‌های گذشته اما مناسب نسل امروز نبودن</p>	<p>مناسب نبودن امکانات آموزشی</p>
<p>عدم حضور بچه‌ها سر موقع در تدریس شاد به خاطر آفلاین بودن</p> <p>انجام دادن تکالیف در آخرین فرصت تأیید شده توسط معلم</p> <p>عدم تفکیک زمان فعالیت‌های مختلف از یکدیگر و تداخل آن‌ها با یکدیگر</p>	<p>فقدان مدیریت زمان</p>
<p>داشتن هوش بالا اما عدم علاقه به درس در بچه‌های امروزی</p> <p>نداشتن یادگیری خودانگیزه و انگیزه</p> <p>نداشتن نگرش مثبت نسبت به یادگیری</p> <p>تغییر دیدگاه دانش‌آموزان نسبت به تحصیل</p>	<p>تغییر نسل</p>

عدم جذابیت درس و مدرسه چه به صورت حضوری چه به صورت مجازی		
فقدان هر گونه محدودیت زمانی از جانب والدین برای استفاده از گوشی	عدم کنترل والدین	علل تربیتی
آزادی مطلق در زمینه عضویت در کانال‌ها و گروه‌ها		
عدم کنترل محتویات گوشی و شبکه‌های اجتماعی توسط والدین		
انجام دادن امتحانات و تکالیف توسط والدین	حمایت تحصیلی نامناسب	
حضور والدین در کنار دانش‌آموزان و دخالت‌های نامناسب		
کمک به جواب دادن فرزندان در موقع پرسیدن سؤال معلم		
تنش‌های دانش‌آموز با خانواده به علت حضور همیشگی در خانه	محیط خانواده	
اهمیت بیش‌ازحد والدین به موفقیت فرزند خود در دروس خوب جلوه دادن فرزندشان جلوی معلم و بقیه همکلاسی‌ها		
دلسوزی‌های بیش‌ازحد والدین		
نداشتن نگرش مثبت به درس خواندن در عین تأکید به درس خواندن فرزندان توسط والدین		
عدم توجه به ویژگی‌های شخصیتی دانش‌آموزان در آموزش مجازی	مشکلات تدریس	علل آموزشی
عدم توجه به روش‌های یادگیری دانش‌آموزان		
نداشتن مهارت‌های معلمی		
عدم مسئولیت‌پذیری برخی از معلمین در پیگیری و بازخورد تکالیف		
عدم بازخورد درست و صحیح به تکالیف دانش‌آموزان توسط معلم		
توجه به چند دانش‌آموز خاص		
دادن تکالیف زیاد و سخت به دانش‌آموزان		
مناسب نبودن شیوه‌های تدریس برای دانش‌آموزان ابتدایی		

خسته‌کننده بودن آموزش مجازی برای دانش‌آموزان

ابتدایی

بداخلاق بودن معلم

ویژگی‌های معلمی

ترس از معلم

دوست‌نداشتن معلم توسط دانش‌آموزان

حساب نبردن دانش‌آموزان از معلم خود

عدم فعالیت بچه‌ها در آموزش مجازی

مشکلات جو کلاس

امتحان مجازی و تقلب کردن

عدم مسئولیت‌پذیری دانش‌آموزان در انجام تکالیف

عدم تمرکز در خانه در موقع درس دادن معلمان

بر اساس مطالب استخراج شده از مصاحبه شرکت‌کنندگان بعد از حذف مفاهیم تکراری ۵۵ کد باز به دست آمد که در ۱۱ کد محوری (مشکلات فضای مجازی، عدم تبادلات تحصیلی، مناسب نبودن امکانات آموزشی، فقدان مدیریت زمان، تغییر نسل، عدم کنترل والدین، حمایت تحصیلی نامناسب، محیط خانواده، مشکلات تدریس، ویژگی‌های معلمی و مشکلات جو کلاس) و ۳ کد انتخابی (علل زمینه‌ای، علل تربیتی و علل آموزشی) دسته‌بندی شدند.

بحث و نتیجه‌گیری

هدف از پژوهش حاضر واکاوی افت تحصیلی دانش‌آموزان با تأکید بر آموزش مجازی برنامه شاد در پاندمیک کرونا بود. نتایج نشان داد که بر اساس مصاحبه‌های نیمه ساختاریافته ۳ کد انتخابی علل زمینه‌ای، علل تربیتی و علل آموزشی به دست آمد. علل زمینه‌ای شامل مشکلات فضای مجازی، عدم تبادلات تحصیلی، مناسب نبودن امکانات آموزشی، فقدان مدیریت زمان و تغییر نسل می‌باشد.

یافته به دست آمده با یافته‌های پژوهش حمیدزاده و امیریان, Hamidizadeh & Amirian (2021) که نشان دادند کاهش فعالیت‌های گروهی دانش‌آموزان، نقصان سواد رسانه‌ای معلمان در تدریس، عدم جذابیت محتوای آموزشی برای دانش‌آموزان، دخالت‌های والدین، مشکلات برنامه شاد

و کند بودن سرعت اینترنت از مشکلات معلمان ابتدایی در خصوص فرصت‌ها و چالش‌های تدریس مطالعات اجتماعی در شبکه آموزشی دانش‌آموزان است هم‌سو می‌باشد.

در خصوص عوامل زمینه‌ای می‌توان به نظریه‌های مرتبط در این مورد اشاره کرد به طور نمونه نظریه سیستم‌های بوم‌شناختی رفتار انسان را با در نظر گرفتن تأثیر سطوح متعدد مانند جنبه‌های فردی، اجتماعی-محیطی و فرهنگی توضیح می‌دهد (Bronfenbrenner & Morris, 1998). این نظریه بر تعاملات متقابل پویا بین افراد و محیط را بر اساس سیستم‌های باز تأکید دارد (Rothery, 2008) یعنی تغییرات محیطی ناشی از COVID-19 ممکن است بر عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان تأثیر منفی بگذارد و هم‌چنین تئوری اکوسیستم نیز به این نکته اشاره کرده است که عوامل زیستی و عوامل محیطی بر رشد انسان تأثیر می‌گذارند. اکوسیستم‌ها را می‌توان به سیستم‌های خرد، سیستم‌های میانی، سیستم‌های خارجی و سیستم‌های کلان تقسیم کرد که در این میان، ریز سیستم‌ها می‌توانند مستقیماً بر رشد و پیشرفت فردی تأثیر بگذارند. سازمان بهداشت جهانی ریز سیستم‌ها را برای کاهش استرس و اضطراب و برای بهبود رفاه افراد حیاتی می‌داند. در این بین، حمایت دریافت شده توسط دانش‌آموزان از والدین، معلمان و همسالان، سیستم‌های خرد را تشکیل می‌دهند که مستقیماً بر فعالیت‌ها و تعاملات فردی دانش‌آموزان تأثیرگذار هستند. ضمناً ادراک از حضور معلم و همسالان به عنوان ریز سیستم‌های دیگر به طور مثبت بر ورودی‌های یادگیری دانش‌آموزان تأثیر می‌گذارد و پیشرفت تحصیلی آن‌ها را به طور قابل توجهی پیش‌بینی می‌کند و نگرانی‌های تحصیلی آن‌ها را کاهش می‌دهد (Zeng et.al., 2021). هم‌چنین در این خصوص می‌توان اشاره کرد که ویژگی فضای مجازی به شکلی می‌باشد که برای سنین ابتدایی نمی‌تواند بستر مؤثر و مناسبی باشد چرا که کودک نیاز دارد تا با معلمش ارتباط برقرار کند و از طریق انگیزه‌ای که معلم ایجاد می‌کند تشویق شود تا مشارکت فعال داشته باشد. دانش‌آموز ابتدایی نیاز به دست‌ورزی خیلی زیادی دارد تا بتواند مهارت‌های سواد پایه را یاد بگیرد و چنین چیزی در آموزش مجازی واقعاً امکان‌پذیر نیست و دلیل افت تحصیلی می‌تواند به خاطر نوع آموزش مجازی و عدم تناسب آن با سن دانش‌آموزان در دوره ابتدایی باشد و به بیانی دیگر در دوره ابتدایی به ویژه پایه اول که دانش‌آموز هیچ شناختی از فضای مدرسه و معلم ندارد یادگیری مؤثر از طریق ارتباط حضوری و چهره به چهره اتفاق می‌افتد و تعطیلی طولانی مدت آموزش حضوری و جایگزینی آموزش مجازی و از راه دور در پاندمیک کرونا، یادگیری مهارت‌های سواد پایه را در دانش‌آموزان ابتدایی با ضعف‌های جدی

مواجه کرده؛ همان‌طور که فلاک و همکاران (Flack et al., 2020) بیان می‌کنند که نگرانی از تأثیر بالقوه آموزش در خانه بر دانش‌آموزان، به خاطر انزوای اجتماعی و کاهش رفاه آن‌ها است به ویژه برای دانش‌آموزان ابتدایی که نیاز به توجه یک به یک بیش‌تری دارند. در این زمینه یکی از مادران بیان کرده است که «آموزش مجازی باعث شده که فرزندم از صبح تا شب گوشی دستش باشد و هیچ فعالیت دیگری ای نداشته باشد حالا یا درس کلاس دارد یا در اینترنت چرخ می‌زند».

یکی دیگر از علل زمینه‌ای، تغییر نسل می‌باشد. تنوع نسلی تفاوت‌هایی را در ارزش‌ها و انتظارات مؤثر بر ادراکات و رفتار به ارمغان می‌آورد. زمینه نسلی و ساختار اجتماعی که در آن، آموزش رخ می‌دهد بر سبک‌های یادگیری، ترجیحات ارتباطی و انتظارات از نحوه تعامل افراد با دنیای اطرافشان تأثیر می‌گذارد بنابراین آگاهی از انگیزه‌ها و رفتارهای هزاره‌ها می‌تواند به پر کردن شکاف نسلی به مریان کمک کند تا نقش مؤثرتری برای دانش‌آموزان نسل جدید ایفاء کنند (Luc et al., 2021). هم‌چنین در نسل جدید، انگیزه و نگرش مثبتی برای یادگیری دروس مدرسه‌ای با وجود امکانات به روز وجود ندارد و دروس مدرسه برای آن‌ها جذابیت خاصی ندارد و با وجود این‌که از هوش سرشاری در زمینه‌های دیگر برخوردارند اما در عملکرد تحصیلی و درس خواندن به طور مناسبی عمل نمی‌کنند همان‌طور که یکی از والدین در مصاحبه خود اشاره کرد: «دانش‌آموزان الآن با قدیم خیلی فرق دارند. دانش‌آموزان قدیمی فقط درس می‌خواندن اما بچه‌های امروزی به همه وسایل دسترسی دارند اما علاقه به درس ندارند و خسته‌اند».

یکی دیگر از موارد در علل زمینه‌ای، مدیریت زمان می‌باشد. مدیریت زمان بسیاری از کلاس‌های آنلاین برعکس کلاس‌های سنتی که از قبل برنامه‌ریزی شده، تنظیم نمی‌شوند و دانش‌آموزان نمی‌توانند زمان را مدیریت کنند و سر موقع سر کلاس حضور یابند و هم‌چنین به خاطر تکالیف زیاد و عدم مسئولیت‌پذیری دانش‌آموزان، ارائه تکالیف و ارسال تکالیف را به دقایق آخر موکول می‌کنند (Suri, 2021) همان‌طور که یکی از مصاحبه‌شوندگان بیان کرد «فرزند من همیشه دیر آنلاین می‌شود و تکالیفی که معلم می‌خواهد همیشه دقیقه نود انجام می‌دهد و تا می‌خواهد ارسال کند زمان تعیین شده آن توسط معلم گذشته است اما اصلاً برایش مهم نیست و فقط حرص و ناراحتی‌اش برای من است».

علل تربیتی یکی دیگر از کدهای انتخابی به دست آمده است که شامل عدم کنترل والدین، حمایت تحصیلی نامناسب و محیط خانواده می‌باشد. با توجه به این که خانواده و خانه به مکانی برای یادگیری دانش‌آموزان در زمان پاندمیک کرونا تبدیل شد آموزش در خانه مستلزم آن بود که والدین، نقش معلم را بر عهده بگیرند. تغییر روند آموزش‌های رسمی از حضوری به غیرحضوری، باعث تغییر در نقش‌های بازیگران نظام آموزش شده است و والدین، نقش مهمتری نسبت به گذشته دارند (Hematipour, 2022). گزارش‌های اولیه نشان داده‌اند که والدین با چالش‌های آموزش خانگی دست و پنجه نرم می‌کنند (Pozas, Letzel & Schneider, 2021). نتایج این مطالعه مطابق با پژوهش باشام و همکاران (Basham et al., 2020) نیز می‌باشد که نشان دادند که والدین به دلیل محتوا، فقدان مهارت‌های آموزشی و درک محیط جدید یادگیری با مشکلاتی مواجه بودند.

ویروس کرونا و آموزش در منزل باعث شده است که مداخله والدین بیش از پیش شده و این مداخله بخش چشمگیری از جریان آموزش را می‌سازد زیرا والدین در واقع معلم فرزندان خود نیز شده‌اند و آن‌ها باید بتوانند تمام فعالیت معلم را در محیط زندگی خود پیاده‌سازی نمایند که در این جا حس مادرانه اکثراً در نقش معلمی آنان تداخل می‌کند. همان‌طور که پلوسی و ویکارس (Pelosi & Vicars, 2020) بیان کرده‌اند که والدین دانش‌آموزان در تسهیل یادگیری آنان در محیط خانه با چالش‌های جدی مواجه هستند و اذعان کرده‌اند در آموزش دادن به فرزندان خود، تفکیک نقش مادری و معلمی، کار با وسایل و ابزارهای جدید آموزشی مهارت پایینی دارند و این در حالی است که والدین به عنوان بخش اصلی محیط نزدیک کودک، از ابتدا با ارائه فن‌آوری‌های دیجیتال و محیط رسانه‌ای به کودکان خردسال، بر یادگیری و رشد فرزندان خود تأثیر می‌گذارند. باورها و نگرش‌های والدین در مورد نقش و پتانسیل یادگیری آنلاین برای کودکان خردسال می‌تواند بر کیفیت و کمیت یادگیری آنلاین، فرصت‌ها و تجربیات یادگیری که کودکان در خانه دریافت می‌کنند تأثیر بگذارد (Isikoglu et al., 2019).

از سوی دیگر، والدین نگران محتوای خطرناک اینترنت و خطرات استفاده نامحدود از گوشی‌های همراه بودند. آن‌ها نگران تأثیر استفاده دیجیتال بر رشد اجتماعی و سلامت کودکان بودند (Jiang & Monk, 2015). نظرسنجی اخیر از ۳۵۲۰ والدین کودکان ۲ تا ۱۷ ساله نشان داد که والدین معتقد بودند فرزندان‌شان زمان زیادی را به بهانه درس خواندن، صرف بازی کردن، استفاده از رسانه‌های اجتماعی و

پخش برنامه‌های آنلاین می‌کنند و والدین نمی‌توانند کنترل مناسبی بر استفاده از تلفن‌های همراه و اینترنت داشته باشند (Dong, Cao, & Li, 2020). بنابراین یافته پژوهش حاضر با یافته‌های مطالعات موجود مطابقت دارد که نشان می‌دهد والدین و مربیان، نگران تأثیر منفی زمان استفاده از گوشی همراه بر رشد سلامت کودکان خردسال هستند (Livingstone et al., 2015؛ Radesky et al., 2016) که در این زمینه یکی از والدین اشاره کرد «ما از پس بچه خودمان بر نمی‌آییم، مدام توی گوشیه و ما که نمی‌تونیم هر لحظه پیشش باشیم و کنترلش کنیم که چکار می‌کنه».

هم‌چنین والدین عموماً باورهای منفی در مورد ارزش‌ها و مزایای یادگیری آنلاین داشتند و یادگیری سنتی را در شرایط اولیه مدرسه ترجیح می‌دادند و از بنیادی‌ترین موانع در راه گسترش آموزش مجازی در برخی از کشورهای در حال توسعه، وجود نگرش منفی بسیاری از افراد نسبت به این آموزش است (Azizi & Hosein nejad, 2021). والدین به سه دلیل اصلی تمایل به مقاومت و حتی رد کردن یادگیری آنلاین داشتند: کمبودهای یادگیری آنلاین، خودتنظیمی ناکافی کودکان خردسال و کمبود وقت و دانش حرفه‌ای آن‌ها برای حمایت از یادگیری آنلاین کودکان (Dong, Cao & Li, 2020). هم‌چنین در این بین دانش‌آموزان می‌توانند با مشاهده الگوها و نظرات والدین خود در خصوص آموزش (Bandura, 1997؛ Schunk, 1998) و با مشاهده آن‌ها انگیزه یادگیری پیدا می‌کنند یا بی‌انگیزه شوند (Liu et al., 2010). علاوه بر این موارد با وجود اهمیت نقش والدین در یادگیری و انگیزه دانش‌آموزان، نظریه گرونیچک و اسلوزیک (Grolnick & Slowiazek, 1994)، نظریه هور-دمپسی و ساندلر (Hoor-Dempsey & Sandler, 1997)، نظریه همپوشانی حوزه‌های تأثیر (Castro et al., 2015)، والدین به خاطر محبت و دلسوزی، دخالت‌های نامناسب در روند تدریس و تعلیم فرزندان خود انجام می‌دهند.

در این حیطه بانگ (Bang, 2015) نشان داد که کنترل مداخله‌گرایانه والدین باعث تضعیف انگیزه پیشرفت فرزندان و نادیده گرفتن تجربه حل مشکل توسط خود دانش‌آموز می‌گردد که اثرات منفی بر یادگیری می‌گذارد و باعث ایجاد اضطراب در دانش‌آموز می‌شود همان‌طور که در یکی از مصاحبه‌ها والدی اشاره کرد «من خودم به خاطر اینکه فرزندم جلوی بقیه کوچک نشوند تکالیفش را انجام می‌دهم و هنگامی که معلم از او درس می‌پرسد کمکش می‌کنم و به جای او نقاشی و کار دستی‌هایش را درست می‌کنم چون خود فرزندانش هم امروزه اهل درس و مدرسه نیستند».

یکی دیگر از کدهای انتخابی، علل آموزشی است که شامل مشکلات تدریس، ویژگی‌های معلمی و مشکلات جو کلاس می‌باشد. آموزش در منزل به ویژه برای دانش‌آموزان ابتدایی همیشه یک پدیده آموزشی بوده که بحث‌های زیادی را به دنبال دارد. این شکل از سازمان‌دهی فرآیند آموزش، هم موافقان و هم مخالفان خود را دارد. همه‌گیری ویروس کرونا به طور اجباری این شکل از یادگیری را برای همه دانش‌آموزان در جهان اعمال کرد. آسیب‌پذیرترین دسته دانش‌آموزان در دوره‌های همراه با تغییرات شدید در شکل ارائه خدمات آموزشی به طور سنتی دانش‌آموزان دوره ابتدایی هستند زیرا اولویت‌های آموزشی آن‌ها هنوز شکل نگرفته، عادت به یادگیری به عنوان شکلی از فعالیت ایجاد نشده است و با توجه به سن نیاز زیادی به تطبیق تدریجی روانی و فیزیولوژیکی با فرآیند کسب دانش و ... دارند (Dovzhenko, 2020) که در بین این چرخه تعلیم و تربیت دانش‌آموزان ابتدایی، نقش معلم حائز اهمیت فراوانی است. در آموزش مجازی پنج عنصر مهم مرتبط با معلم نقش دارد که شامل ارائه محتوا، طراحی فعالیت یا تکالیف یادگیری، ایجاد بحث و تعامل، ارزشیابی و ارائه بازخورد است (Mokhtari, Dehghani & Khatat, 2021) و معلم می‌تواند به راحتی محتوای کتب درسی را ارائه دهند اما آموزش تنها زمانی مؤثر است که تعامل بین معلم و دانش‌آموزان وجود داشته باشد (Rapanta et. al., 2020؛ Yang & Cornelius, 2004) و این در حالی است که در آموزش مجازی عدم دریافت بازخورد به موقع مربوط به وظایف و تکالیف و نبود تعامل و مشارکت کلاسی باعث کاهش انگیزه در دانش‌آموزان شده است همان‌طور که والدین در این خصوص اشاره کردند که «معلمان همان مطالب را از اینترنت یا همکاران خود می‌گیرند و در واتساپ یا برنامه شاد قرار می‌دهند و دلسوز نیستند که آیا دانش‌آموزی درس را یاد گرفته است یا نه و فقط می‌گویند در اینترنت جستجو کنید» یا «در آموزش مجازی اصلاً به تفاوت‌های شخصیتی و یادگیری دانش‌آموزان توجه نمی‌شود مثلاً فرزند من خیلی کمرو و خجالتی است و در آموزش مجازی اصلاً معلم به او توجه نمی‌کند» این در حالی است که در مطالعات مختلفی بیان شده است که معلم اثربخش احساس تعهد درونی نسبت به یادگیری دانش‌آموزانش دارد و همواره زمینه‌ساز یادگیری در مخاطبان‌ش است (Melinda, 2010).

هم‌چنین ویژگی‌های خود معلم نیز در افت تحصیلی دانش‌آموزان مؤثر است. خصوصیات شخصیتی اگرچه مقوله‌ای مهم برای معلم در هر مقطع تحصیلی قلمداد می‌گردد اما اهمیت این امر در دوره ابتدایی از دو جنبه قابل تأمل تر است: نخست حساسیت و الگوپذیری کودکان از معلم و دیگری دوام تأثیر این

خصوصیات در سال‌های بعدی است. دانش‌آموزان دوره ابتدایی، معلم را به‌عنوان الگو قبول داشته و چه‌بسا گفتار و رفتار او را در موقعیت‌های مختلف دیگر نیز تقلید می‌کنند بنابراین معلمی که رفتار مناسبی داشته باشد، می‌تواند به عنوان الگو، شور و اشتیاق نسبت به یادگیری را در بین دانش‌آموزان خود بیش‌تر کند (Razi et. al., 2018) همان‌طور که یافته‌های مطالعه اسچلیچر (Schleicher, 2016) اشاره کرده است که خصوصیات شخصیتی می‌تواند در اثربخش نمودن فعالیت‌های معلم نقش داشته باشد. بالکمن و گودبوی (Bolkan & Goodboy, 2014)، نیز نشان دادند که خصوصیات شخصیتی می‌تواند به طور مؤثری در بهبود مدیریت کلاس، روند تدریس معلم و اثربخشی معلم کمک نمایند.

هم‌چنین شرایط و جو کلاس و منزل در هنگام آموزش مجازی بر روند تحصیلی دانش‌آموزان مؤثر است. با توجه به این‌که احساسات و روابط به شدت بر یادگیری تأثیر می‌گذارند- و این‌ها محصول جانبی نحوه رفتار با دانش‌آموزان در مدرسه و هم‌چنین در خانه است- جو مثبت کلاس درس و خانه، هسته اصلی یک تجربه آموزشی موفق است (Darling-Hammond & Cook-Harvey, 2018) و بالعکس جو منفی و آشفته کلاس، باعث کاهش انگیزه و در نهایت افت تحصیلی در دانش‌آموزان می‌شود که این شرایط به خاطر سن حساس دوران ابتدایی در راستای یادگیری و تأثیرپذیری از محیط از اهمیت بیش‌تری برخوردار است همان‌طور که یکی از شرکت‌کنندگان اشاره کرد «فرزند من موقع تدریس معلم حواسش به همه چی هست به جز صحبت‌های معلم اگر در مدرسه بودند معلم بهشون تذکر می‌داد اما الآن مدام من باید بهش تذکر بدهم اما فایده‌ای هم ندارد».

به طور کلی نتایج پژوهش با نتایج سایر پژوهش‌ها نظیر حمیدی زاده و امیریان (Hamidizadeh & Amirian, 2021)، منفرد سرخ‌رو (MonfaredSorkhrood, 2020)، طلعتی و همکاران (Talaati et.al., 2019)، نجفی (Najafi, 2019) و الزوبی و یونس (Al-Zoubi & Younes, 2015) که با موضوعات مختلف به بررسی در زمینه چالش‌ها و مشکلات آموزش مجازی پرداخته‌اند هم‌سو است. تحقیقات گذشته، نبود درک مناسب از فضای مجازی آموزشی، استفاده نامناسب از فضای مجازی به بهانه درس، تأخیر در بازخورد آموزشی، کمبود انگیزه برای خواندن محتوای الکترونیکی آنلاین و از همه مهم‌تر عدم تعاملات انسانی، عاطفی و ارتباطات چهره به چهره در کلاس و فقدان مهارت‌های ارتباطات اجتماعی را از نقاط ضعف آموزش مجازی دانسته‌اند. به نظر می‌رسد برخی چالش‌های عنوان شده در مطالعات قبلی در پژوهش حاضر نیز شناسایی شده؛ اما کدهای

دیگری نیز به دست آمده است که مختص پژوهش حاضر می‌باشد و تاکنون در پژوهش دیگری به دست نیامده است.

در مجموع می‌توان بیان کرد که دانش‌آموزان، به‌ویژه دانش‌آموزان دوره اول ابتدایی نسبت به دو سال قبل به خاطر آموزش مجازی، دچار افت چشمگیری در یادگیری و مهارت‌های سواد پایه شدند که باید مسئولین ذی‌ربط و کارشناسان آموزش و پرورش به این امر توجه ویژه‌ای داشته باشند زیرا یادگیری دوره ابتدایی پایه و اساس تمام یادگیری‌های دوره‌های بعدی است و اگر دانش‌آموزان از همین ابتدا دارای مشکلات آموزشی باشند در آینده با فاجعه‌ای از بی‌سوادی نسل آینده روبرو خواهیم بود که پیامدهای جبران‌ناپذیری برای کشور به همراه خواهد داشت بنابراین به متخصصان و مسئولین مربوطه پیشنهاد می‌شود مؤلفه‌هایی که در پژوهش حاضر به دست آمده است که برخی از این مؤلفه‌ها مختص پژوهش حاضر می‌باشد را مورد بررسی و تأمل بیش‌تری قرار دهند تا عواملی که باعث افت تحصیلی در دانش‌آموزان دوره ابتدایی به‌ویژه در آموزش مجازی برنامه شاد شده‌اند را برطرف نمایند تا اگر در آینده خواستار استفاده از سیستم آموزش مجازی در کنار آموزش سنتی باشند با این مسائل و مشکلات روبرو نشوند. اگرچه مصاحبه کیفی با نمونه محدودی از شرکت‌کنندگان نمی‌تواند نتایج قابل‌تعمیمی از نظر جامعه آماری داشته باشد اما می‌تواند زوایای پنهان موضوع را نمایان سازد و زمینه‌ای برای انجام پژوهش‌های تکمیلی در سایر زمینه‌ها فراهم سازد. پژوهش حاضر چالش‌هایی را آشکار ساخت که نیازمند اصلاحات توسط نهادهای مسئول و البته فرهنگ‌سازی در میان افراد جامعه می‌باشد.

References

- Aguilera-Hermida, A. P. (2020). College students' use and acceptance of emergency online learning due to COVID-19. *International Journal of Educational Research Open*, 1, 100011.
- Al-Zoubi, S. M., & Younes, M. A. B. (2015). Low academic achievement: Causes and results. *Theory and Practice in Language Studies*, 5(11), 2262.
- Azizi, Z., & Hosein nejad, H. (2021). Opportunities and Threats of Virtual Learning in the Corona Pandemic Era: A Phenomenological Study. *Information and Communication Technology in Educational Sciences*, 12(46), 153-173. (in Persian).

- Bang, H. J. (2011). What makes it easy or you to do your homework? An account of newcomer immigrant youths' afterschool academic live.
- Basham, J. D., Blackorby, J., & Marino, M. T. (2020). Opportunity in Crisis: The Role of Universal Design for Learning in Educational Redesign. *Learning Disabilities: A Contemporary Journal*, 18(1), 71-91.
- Bolkan, S., & Goodboy. A (2014). Communicating charisma in instructional setting: indicators and effects of charismatic teaching. *College teaching*, 62, 136-142.
- Bronfenbrenner, U., & Morris, P. A. (1998). The ecology of developmental processes. In W. Damon & R. M. Lerner (Eds.), *Handbook of child psychology: Theoretical models of human development* (pp. 993–1028). John Wiley & Sons Inc.
- Castro, M. X., pasito- Cassas, E., Lopez – martin, E., Lizasoain, L., Navarro, E., & Gari, L. (2015). Parent involvement on student academic achievement: A meta – analysis. *Educational Research Review*, 14, 33-46.
- Darling-Hammond, L., & Cook-Harvey, C. M. (2018). *Educating the Whole Child: Improving School Climate to Support Student Success*. Learning Policy Institute, Palo Alto, CA: Learning Policy Institute.
- Dong, C., Cao, S., & Li, H. (2020). Young children's online learning during COVID-19 pandemic: Chinese parents' beliefs and attitudes. *Children and youth services review*, 118, 105440.
- Dovzhenko, T. (2020). Primary education in post-corona period: New times-new trends. *Postmodern Openings*, 11(2), 51-58.
- Engzell, P., Frey, A., & Verhagen, M. D. (2020). *Learning inequality during the COVID-19 pandemic*. SocArXiv. October, 29.
- Flack, C. B., Walker, L., Bickerstaff, A., Earle, H., & Margetts, C. (2020). *Educator perspectives on the impact of COVID-19 on teaching and learning in Australia and New Zealand*. Pivot Professional Learning.
- Hamidizadeh, K., & Amirian, F. (2021). Investigating the Challenges of Teaching Elementary School Social Studies in Cyberspace. *Curriculum and instruction perspective*, 1 (1), 59-72.(in Persian).
- Hematipour, O. (2022). Redefining the role of parents in e-learning: elementary school. *Information and Communication Technology in Educational Sciences*, 12(48), 41-58. .(in Persian).
- Jiang, Y., & Monk, H. (2015). Young Chinese-Australian children's use of technology at home: Parents' and grandparents' views. *Asia-Pacific Journal of Research in Early Childhood Education*, 10(1), 87-106.
- Lee, J., Lim, H., Allen, J., & Choi, G. (2021). Effects of learning attitudes and COVID-19 risk perception on poor academic performance among middle school students. *Sustainability*, 13(10), 5541.
- Livingstone, S., Mascheroni, G., Dreier, M., Chaudron, S., & Lagae, K. (2015) *How parents of young children manage digital devices at home: The role of income, education and parental style*. London: EU Kids Online, LSE.

- Liu, F., Black, E., Algina, J., Cavanaugh, C., & Dawson, K. (2010). The Validation of One Parental Involvement Measurement in Virtual Schooling. *Journal of Interactive Online Learning*, 9(2).
- Luc, J. G., Antonoff, M. B., Vaporciyan, A. A., & Yanagawa, B. (2021). Surgeon teachers and millennial learners: bridging the generation gap. *The Journal of Thoracic and Cardiovascular Surgery*, 162(1), 334-341.
- Isikoglu Erdogan, N., Johnson, J. E., Dong, P. I., & Qiu, Z. (2019). Do parents prefer digital play? Examination of parental preferences and beliefs in four nations. *Early Childhood Education Journal*, 47(2), 131-142.
- Marler, E. K., Bruce, M. J., Abaoud, A., Henrichsen, C., Suksatan, W., Homvisetvongsa, S., & Matsuo, H. (2021). *The impact of COVID-19 on university students' academic motivation, social connection, and psychological well-being*. Scholarship of Teaching and Learning in Psychology. Advance online publication. <https://doi.org/10.1037/stl0000294>
- Melinda, B. (2010). *Empowering Effective Teachers*. United States: Boston Consulting Group.
- Mokhtari, E., Dehghani, M., & Khatat, M. (2021). Identifying the factors in the optimal implementation of the virtual curriculum of the elementary school from the perspective of parents in the first and second grade. *Applied Educational Leadership*, 2 (3), 15-22. (in Persian).
- Monfared Sorkhrood, A. (2020). *Analysis of the causes of educational decline and failure of students in the country and providing solutions (with emphasis on the role of the family)*. The Third International Conference on Psychology, Educational Sciences, Social Sciences and Humanities, <https://civilica.com/doc/1162961>. (in Persian).
- Najafi, H. (2019). Comparison of the effect of combined and traditional teaching methods on learning. *Research in medical science education*, 11(2), 54-63. (in Persian).
- Pelosi, L., & Vicars, M. (2020). Researching with the Sturm und Drang of COVID-19: Telling tales of teachers' teaching. *Qualitative Research Journal*, 20(4), 393-403.
- Pozas, M., Letzel, V., & Schneider, C. (2021). Homeschooling in times of corona': exploring Mexican and German primary school students' and parents' chances and challenges during homeschooling. *European Journal of Special Needs Education*, 36(1), 35-50.
- Radesky, J. S., Eisenberg, S., Kistin, C. J., Gross, J., Block, G., Zuckerman, B., & Silverstein, M. (2016). Overstimulated consumers or next-generation learners? Parent tensions about child mobile technology use. *The Annals of Family Medicine*, 14(6), 503-508.
- Rapanta, C., Botturi, L., Goodyear, P., Guàrdia, L., & Koole, M. (2020). Online University Teaching During and After the Covid-19 Crisis: Refocusing

- Teacher Presence and Learning Activity. *Postdigital Sci. Educ.*, 2(3), 923–945.
- Razi, J., Imam Juma, M., Ahmadi, Gh., & Saleh Sadeghpour, B. (2018). Identify and validate the characteristics of an effective elementary school teacher. *Theory and Practice in the Curriculum*, 6 (12), 93-126. (in Persian).
- Rothery, M. (2008). Critical ecological systems theory. *Theoretical perspectives for direct social work practice: A generalist-eclectic approach*, 89-118.
- Schleicher, A. (2016). *Teaching Excellence through Professional Learning and Policy Reform: Lessons from Around the World*. Paris: OECD Publishing.
- Sharifi Alounabadi, M., Salehi, S., Bagherifar, A., & Moghadamzadeh, A. (2016). Phenomenological analysis of effective factors in the decline of academic motivation in high school students. *Journal of Applied Psychological Research*, 7 (3), 235-254. (in Persian).
- Shaturaev, J. (2021). INDIGENT CONDITION IN EDUCATION AND LOW ACADEMIC OUTCOMES IN PUBLIC EDUCATION SYSTEM OF INDONESIA AND UZBEKISTAN. *Архив научных исследований*, 1(1).
- Spitzer, M. W. H., & Musslick, S. (2021). Academic performance of K-12 students in an online-learning environment for mathematics increased during the shutdown of schools in wake of the COVID-19 pandemic. *PloS one*, 16(8), e0255629.
- Suri, C. S. (2021). Challenges to online education: A review. *Journal of Contemporary Issues in Business and Government*, 27(1).
- Talaati, M., Nasserabadi, K., Nikkiah, N., & Laei, Sh. (2019). *Analysis of Factors Affecting Students' Academic Failure*. Fifth National Conference on New Research in Iranian Curriculum Planning, Tehran, <https://civilica.com/doc/967788>. (in Persian).
- Tan, C. (2020). The impact of COVID-19 on student motivation, community of inquiry and learning performance. *Asian Education and Development Studies*. *Asian Education and Development Studies*, 10(2), 308-321.
- Wijsman, L. A., Warrens, M. J., Saab, N., Van Driel, J. H., & Westenberg, P. M. (2016). Declining trends in student performance in lower secondary education. *European Journal of Psychology of Education*, 31(4), 595-612.
- Wößmann, L., Freundl, V., Grewenig, E., Lergetporer, P., Werner, K., & Zierow, L. (2020). Coronavirus Crisis Cut the Time Children Spend on Schooling in Half. *ifo Schnelldienst*, 73(09), 25-39.
- Yang, Y., & Cornelius, L. F. (2004). *Students' Perceptions towards the Quality of Online Education: A Qualitative Approach*. Assoc. Educ. Commun. Technol. pp. 861–877.
- Young, A. M., Wendel, P. J., Esson, J. M., & Plank, K. M. (2018). Motivational decline and recovery in higher education STEM courses. *International Journal of Science Education*, 40(9), 1016-1033.
- Zaccoletti, S., Camacho, A., Correia, N., Aguiar, C., Mason, L., Alves, R. A., & Daniel, J. R. (2020). Parents' perceptions of student academic motivation during the

COVID-19 lockdown: A cross-country comparison. *Frontiers in psychology*, 3602.

Zeng, Q., Liang, Z., Zhang, M., Xia, Y., Li, J., Kang, D., ... & Wang, J. (2021). Impact of Academic Support on Anxiety and Depression of Chinese Graduate Students During the COVID-19 Pandemic: Mediating Role of Academic Performance. *Psychology research and behavior management*, 14, 2209.